

AHMAD YUGNAKIYNING “HIBAT-UL-HAQOYIQ” ASARI

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

Ijtimoiy-gumanitar fanlar fakulteti

Filologiya va tillarni o'qitish o'zbek tili yo'nalish

Asilbekova Sevinch Sanjarbek qizi

Email:sevinchasilbekova@gmail.com

Tel: +998 99 536 04 16

Annotasiya: Maqolada Ahmad Yugnakiyning “Hibat-ul-Haqoyiq” asarining ilmiy va ma'naviy ahamiyati o'rganiladi. Uahbu asar, o'zining g'oyaviy va falsafiy mazmuni bilan qadimgi Sharq adabiyotida muhim o'rin tutadi. Maqolada asarni tahlil qilish orqali, uning inson ruhiyatiga bo'lgan ta'siri va o'z davrining falsafiy qarashlarini aks ettirishi masalalariga to'xtaladi. Tadqiqot metodologiyasiga ilmiy tahlil, lingvistik tahlil, falsafiy fikrni o'rganish orqali uning ahamiyatini va hozirgi kunda uni zamonaviy dunyoqarashga qanday tatbiq etish mumkinligi masalalari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Ahmad Yugnakiy, Hibat-ul-Haqoyiq, falsafiy asar, Sharq adabiyoti, inson ruhiyati, o'rta asrlar, tasavvuf, Sharq falsafasi.

Kirish: Ahmad Yugnakiyning “Hibat-ul-Haqoyiq asari -o'rta asrlar sharq adabiyotining eng muhim va o'ziga xos asarlaridan biridir. Yugnakiyning bu asari o'zining ilmiy, axloqiy va falsafiy mazmuni bilan o'sha davrdagi ilm-fan va madaniyatini aks ettiradi. Ushbu asar, nafaqat adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan balki falsafiy fikr rivojlanishi, axloqiy tarbiya va inson ruhiyatini tushinishda katta ahamiyatga ega. Yugnakiyning “Hibat-ul-Haqoyiq” asari tasavvuf va falsafiy qarash chuqur o'zlashtirgan va o'z davrining ilmiy muhitiga katta ta'sir ko'rsatgan.

Maqolada Yugnakiyning asarini o'rganish va tahlil qilish orqali uning falsafiy, axloqiy va ilmiy g'oyalari qanday rivojlanganini, shuningdek, uning asarining o'sha davrdan bugungi kungacha qanday ahamiyatiga ega ekanligini ko'rsatish maqsad qilingan. Yugnakiyning asari, uning yuksak ma'naviyati va ijtimoiy ahamiyati bilan o'sha davrda yashagan va faoliyat ko'rsatgan bilimdonlarning dunyoqarashlarini shakllantirgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolada tadqiqot metodologiyasi sifatida bir nechta ilmiy yondashuvlardan foydalaniladi. Masalan: Yugnakiyning asari tahlil qilinadi va uning g'oyaviy mazmuni, axloqiy nuqtai nazari, falsafiy qarashlari o'rganiladi. Asarning struktura va tarkibini tahlil qilish orqali uning ifoda tarzini o'rganish hamda Yugnakiyning til va adabiyotga qo'shgan hissasini aniqlash. Bu yondashuv asarining shakli va mazmunini o'zaro bog'lashda muhim ahamiyatiga ega. Yugnakiyning g'oyalarini tasavvuf, axloq,

insoniyat va tabiat bilan bo'lgan munosabatlarni o'rganish orqali uning falsafiy fikrini chuquroq tushunish.

Asosiy qism

Ahmad Yugnkiy taxminan (1095-1160) -o'rta asrlar Sharqida yashagan buyuk olim, shoir va falsafiy hikmat sohibi bo'lgan. Uning asarlari o'z davrining ijtimoiy, ilmiy va ma'naviy tafakkurini ifoda etadi. "Hibat-ul-Haqoyiq" asari Yugnakiyning eng muhim va mashhur asari bo'lib, unda insoniyatning maqsadga erishishi uchun zarur bo'lgan axloqiy va diniy me'yorlar bayon etiladi.

Asarning nomi o'zida "haqiqiy hikmatning nasihatlar" degan ma'noni anglatadi. Yugnkiyning asaridagi asosiy mavzu insonning o'zini anglash, Allohga bo'lgan muhabbat va u bilan bo'gan aloqani mustahkamlashdir. U asarda insonning ruhiy tozaligi, axloqiy fazilatlar va ijtimoiy ahamiyatiga ega bo'lgan xulq-atvorlarini targ'ib etadi. Asar, shuningdek, shaxsiy ruhiy o'sish, o'zini anglash va tashqi dunyo bilan bo'lgan aloqani tartibga solish kabi mavzularni ham yoritadi. Yugnakiyning falsafasi, insonning maqsadi – o'zining ruhiy kamolotiga erishish va haqiqiy bilimni topishdir. U nafaqat o'z davrida, balki keyingi asrlarda ham Sharq falsafasiga katta ta'sir ko'rsatgan. Asarda tasavvufning asosiy g'oyalari ruhning tozaligi, dilning pokligi, Alloh bilan aloqaning uzviyligi va insonning maqsadi bo'yicha nazariyalar mavjud. Yugnakiyning tasavvufiy qarashlari, uning zamonasi bilan bog'liq holda nafaqat diniy, balki axloqiy va ijtimoiy tafakkurga ham ta'sir ko'rsatgan. U shuningdek, insonning erkinligi, xulq-atvori va axloqiy me'yorlar haqidagi fikrlarini bayon etadi. Ahmad Yugnakiyning "Hibat-ul-Haqoyiq" asari o'zining g'oyaviy va ilmiy ahamiyati bilan Sharq falsafasining yirik yodgorliklaridan biridir. U o'z asarida faqat axloqiy o'sishga xizmat qiladi. Asarda tasavvufiy ilm va falsafiy mulohazalar orqali o'zgacha tafakkur yaratgan, bu tafakkur, insonni haqiqiy bilimga, ichki tinchlikka va ma'naviy yuksalishga yetaklashgan qaratilgan. Ahmad Yugnakiyning axloqiy g'oyalari, o'z davrida jamiyatidagi axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda muhim ro'l o'ynagan. Asarda ko'rsatilgan axloqiy ideal, insonning o'zini tanishi, o'z fazilatlarini rivojlantirishga bo'lgan intilishi bilan bog'liq. Yugnakiyning axloqiy o'g'itlari, insonning o'zining ichki dunyosini o'zgartirish, ma'naviy kamolotga erishish yo'lida izlanishga chaqiradi. Bu g'oyalar nafaqat o'rta asrlar, balki bugungi kunning ham dolzarb masalalariga javob beradi. Aksariyat jamiyatlar o'zlarining axloqiy qadriyatlarini qayta ko'rib chiqish zaruriyatini his qilmoqda va bu borada Yugnakiyning g'oyalari o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Yugnakiyning "Hibat-ul-Haqoyiq" asari faqat ilmiy yoki falsafiy asar bo'lib qolmay, balki pedagogika g'oyalarga boydir. Asarda insonning tarbiyasi, ayniqsa, axloqiy tarbiya masalalari chuqur o'rganiladi. Yugnakiyning fikricha, axloqiy tarbiya, insonning ma'naviy o'sishni ta'minlaydi nafaqat ilmiy bilimlarini o'rganish, balki o'zini anglash va ruhiy tozalash jarayoni sifatida ko'rsatadi. U insonning ichki dunyosini tozalash, uni yaxshilash va jamiyatga

foйда keltirishni eng muhim maqsad deb biladi. Uning asardagi yuksak ma'naviy ideal va haqiqiy bilimga bo'lgan izlanishlar, bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan va odamlar o'rtasidagi munosabtlarni yaxshilashga yordam berishi mumkin.

Tahlil va natijalar

Ahmad Yugnakiyning "Hibat -ul-Haqoyiq" asari, o'zining falsafiy chuqurligi, axloqiy o'rni va ijtimoiy ahamiyati bilan zamonamizga ham dolzarbdir. Uning g'oyalari, ayniqsa, axloqiy va ruhiy kamolotga erishish yo'li, insonning o'zini anglashdagi muhim masalalar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini saqlaydi. Yugnakiyning asari nafaqat diniy e'tiqodlarini tasvirlashda, balki insonni o'zigiga qaytarish, uning ruhiyatini yaxshilashda katta ahamiyatiga ega. Shuningdek, uning g'oyalari zamonaviy axloqiy muammolarini hal qilishda ham qo'llanilishi mumkin.

Xulosa

Ahmad Yugnakiyning "Hibat-ul-Haqoyiq" asari, uning falsafiy va axloqiy qarashlari, zamonaviy axloqiy muammolarini yechishda ham muhim ahamiyatiga ega. Asar, insonning ma'naviy o'sishi, o'zini anglash va haqiqiy bilimni qidirish yo'lida muhim qo'llanma qidirish yo'lida muhim qo'llanma bo'lishi mumkin. Yugnakiyning asari o'z davrining ilmiy va diniy tafakkurni aks ettirishi bilan birga, bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxat:

1. QODIROV, A. (2025). BADIY ASAR TAHLILI VA DIN INTEGRATSIYASI: (Alisher Navoiy ijodi misolida). Hamkor konferensiyalar, 1(11), 386-388.
2. Qodirov, A. (2024). USLUB ADABIYOTSHUNOSLIKNING MUHIM KATEGORIYASI SIFATIDA. University Research Base, 857-860.
3. Abdulazizbek, Q. (2024). USLUB ADABIYOTSHUNOSLIKNING MUHIM KATEGORIYASI SIFATIDA. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 2(42), 144-149.
4. Qodirov, A., Inomjonova, M., & Olimova, X. (2025). ADABIYOTSHUNOSLIKDA BADIY ASAR TILI VA BADIY NUTQ USLUBI. Наука и технология в современном мире, 4(5), 36-38.
5. O'G'LI, Q. A. L. (2023). ADABIYOTSHUNOS USLUBI HAQIDA (DILMUROD QURONOV IJODI MISOLIDA). World of Philology, 2(2), 46-50.
6. Kobilova, Z. B. (2021). Amiriy and fazliy. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 271-276.
7. Kobilova, Z. (2022). Image of a Drinker and a Hermit in the Amir Al-Ghazali. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(4), 173-176.

8. Qobilova, Z. (2020, December). THE ARTISTIC-AESTHETIC EFFECT OF AMIRI'S POETRY SCOPE. In Конференции.
9. Haliljonovna, S. K. (2024). PSYCHOLOGICAL POSSIBILITIES OF FORMING INTERESTS IN VISUAL ARTS IN PRESCHOOL CHILDREN. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 12(3), 438-442.
10. Жахонгирова, Тамила; ,ЭВОЛЮЦИЯ НЕГАТИВНЫХ ЭМОЦИЙ В АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ: СЕМАНТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ, Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi, 11, 2, 18-20, 2024,
11. Andreyevna, Jaxongirova Tamila; , CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT FACTORS IN THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION, Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari, 28, 1, 230-233, 2024,
12. Khabibullaeva F.K. The Problem of Adequacy in Russian Translations of A. Kadiri's novel "The Past Days". Toronto. Design Engineering. 2022. – P. 6091-6101.
13. Abdullaevna, K. G. (2024). TRANSLATION CHALLENGES IN SCIENTIFIC AND TECHNICAL TRANSLATION WITH A FOCUS ON TERMINOLOGICAL DICTIONARIES. Science and innovation, 3(Special Issue 34), 178-181.
14. Toshboyeva, O. (2024). THE TERMINOLOGY, GENESIS, AND LINGUISTIC FOUNDATIONS OF "BRAND NAMES" IN THE WORLD OF LINGUISTICS. University Research Base, 992-995.